

YTTRANDE

2016-02-25

UPPSALA
UNIVERSITETSamhällsvetenskapliga
Doktorandrådet**Kontakt:**Nicklas Neuman
Institutionen för kostvetenskap
Uppsala universitetBox 560
SE-751 22 UppsalaBesöksadress:
Husargatan 3E-post:
nicklas.neuman@ikv.uu.seTelefon:
018-471 23 95**Samhällsvetenskapliga doktorandrådets
yttrande över Ledningsutredningens
betänkande Utvecklad ledning av universitet
högskolor (SOU 2015:92)**

Detta är ett yttrande från Samhällsvetenskapliga doktorandrådet (SDR), Uppsala universitet, över Ledningsutredningens betänkande *Utvecklad ledning av universitet och högskolor* med Kåre Bremer som särskild utredare (SOU 2015:92). Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden har redan formulerat ett yttrande till utredningen, utarbetat av prodekanus Shirin Ahlbäck Öberg och signerat dekanus Lars Magnusson (SAMFAK 2015/113 UFV 2015/1727). SDR har inte för avsikt att formulera ett yttrande gällande hela betänkandet. Vi vill istället klargöra att vi ställer oss bakom fakultetens yttrande, samt lyfta några frågor av särskild relevans för doktorander.

SDR ställer sig bakom såväl Samhällsvetenskapliga fakultetens kritik mot utredningen som dess erkännande av utredningens förtjänster. Vi vill i synnerhet understryka de bristande empiriska beläggen för utredningens slutsatser gällande de egenskaper som tillskrivs linjestyrning respektive kollegialt styre. Utredningen drar långtgående slutsatser om de två styrelseformernas styrkor och svagheter på basis av enskilda utsagor, ostyrkta antaganden och ett sammanlagt intervjuunderlag som kraftigt domineras av personer som representerar lärosätenas linjeorganisationer. Forskningsöversikten i utredningen (kapitel 12) noterar att det i huvudsak saknas vetenskaplig evidens för att en särskild styrform är att föredra framför en annan. Utifrån detta underlag föreslår utredningen långtgående förändringar som syftar till att stärka linjestyrningen och urholka det kollegiala styret. Vi menar att det saknas empirisk grund för dessa förslag.

Vi vill också utifrån ett doktorandperspektiv lyfta fram förtjänsterna med ett kollegialt styre med betydande inflytande från såväl studerande som doktorander. Ett perspektiv som får synnerligen begränsat utrymme i utredningen. Utredningen menar visserligen att inflytande från studenter, doktorander och kollegium är värdefullt och bör garanteras men föreslår att kollegiala organ i huvudsak endast ska ha beredande uppgifter och sakna beslutskompetens. Vi menar att detta torde innebära en uppenbar risk för att inflytandet från studenter och doktorander kraftigt reduceras. Ett garanterat inflytande ges genom representation i kollegiala organ med faktisk beslutskompetens. Detta utvecklas nedan.

UPPSALA
UNIVERSITET

Samhällsvetenskapliga
Doktorandrådet

YTTRANDE

2016-02-25

Först ett förtydligande: en doktorand är i juridisk mening en student, en forskarstuderande. Emellertid skiljer sig doktorandens akademiska position, uppdrag, ansvar och skyldigheter på väsentliga punkter från studenter på grund- och avancerad nivå. En doktorand har dessutom en fast anställning och en lön på lärosätet där hans forskarutbildning äger rum. I de kollegiala organen har dessutom doktorander egen representation och doktorander har egna råd eller nämnder genom hela universitetets organisation (inom konsistoriet samt på områdes-, fakultets- och institutionsnivå). Det är framför allt doktorandens ”mellanposition” i den akademiska hierarkin – som student (i juridisk mening) men samtidigt som delaktig i universitetets ansvar för forskning, utbildning och samverkan – som ligger till grund för att vi anser att ett specifikt doktorandyttrande är påkallat.

Doktoranders representation i utredningen

Samhällsvetenskapliga doktorandrådet ställer sig tveksamt till i vilken utsträckning utredningen överhuvudtaget har beaktat doktoranders situation och roll i ledningen av universitet och högskolor. I urvalet ser vi sju studenter och ingen (!) doktorandrepresentant men en närmast fullständig representation av rektorer från landets lärosäten. Bara urvalsprocessen vittnar därför om en på förhand given uppfattning om vad ”ledning” faktiskt är. I ett kollegialt system existerar för all del en hierarki – baserad på meriter och dokumenterad erfarenhet – men det finns studentrepresentanter från både grund- och avancerad nivå, samt forskarutbildningsnivå.

Genom de kollegiala organen har alla som studerar vid Uppsala universitet möjlighet att även vara del i ledningen av Uppsala universitet. Detta är ett privilegium som vi önskar att fler lärosäten kunde erbjuda sina doktorander. Utredningens slutsatser är däremot motsatt till vår hållning här – slutsatserna sägs istället tala för ökat prefektstyre och en större makt för linjestyrningen. Vi är övertygade om att det är en mycket negativ utveckling för landets doktorander.

Kollegialitet och linjestyrning från ett doktorandperspektiv

Vi vill vi börja med att påpeka att vår syn på kollegialitet kontra linjestyrning inte är svart-vit. Det kan säkerligen finnas exempel där linjestyrningen gynnar doktorander, antingen som kollektiv eller i enskilda fall. Men givet en risk-nytta-värdering menar vi trots allt att kollegialitetens styrkor kraftigt överväger linjestyrningens dito. Vi vill nedan presentera några starka skäl till varför kollegialiteten är värdefull för doktorander samt varför representationen av doktorander (tillika studenter på grund- och avancerad nivå) är viktig för ledningen av universitet och högskolor.

UPPSALA
UNIVERSITET

Samhällsvetenskapliga
Doktorandrådet

YTTRANDE

2016-02-25

- Doktorander står för en betydande del av både forskningen och undervisningen vid lärosätena och deras villkor har följaktligen betydande konsekvenser för lärosätet som helhet. Det är av stor vikt för lärosäten att kunna rekrytera duktiga doktorander och att de får förutsättningar att skriva bra avhandlingar. En direkt representation av doktorander i beslutande organ säkerställer att doktoranders villkor diskuteras och tas hänsyn till vid beslut.
- Forskningssamhället är i ständig utveckling och förändring. Dagens doktorander befinner sig i framkanten av denna process. Att doktorander själva kan återge och ta upp utmaningar och problem som är förknippade med denna utveckling i beslutande organ är viktigt för såväl deras egen situation som för lärosätets konkurrenskraft.
- Den betydande doktorand- och studentrepresentationen i beslutande kollegiala organ kan också utgöra en vitaliserande motvikt till de mer etablerade intressena i dessa organ. Mot bland annat denna bakgrund är vår slutsats den motsatta mot den bild som utredningen målar upp om kollegiala organ som konserverande. Kollegialiteten är snarare en förutsättning för progressivitet och för ett givande och tagande mellan olika nivåer i systemet. Ur ett doktorandperspektiv har vi svårt att se någonting mer konserverande än ett system där vi inte ens har en självklar representation.
- Den samlade erfarenheten från SDR:s arbete under flera år säger oss att representation i kollegiala organ innebär värdefulla erfarenheter och kunskaper att bära med sig i framtida karriärer. Oavsett om den enskilde doktoranden har haft för avsikt att fortsätta inom akademien eller ej. Att förstå hur en stor verksamhet drivs och hur de akademiska systemen fungerar är något som doktorander och studenter på lägre nivå lär sig genom att vara med – det är gård inte att läsa sig till. Av den anledningen tror vi också att det är till lärosätets fördel att framtida lärarkollegor har kunskaper med sig sedan tidigare.

Utredningen föreslår i huvudsak att det kollegiala inflytandet bör ske genom att ärenden bereds i kollegiala organ innan beslut i linjeorganisationen. Skulle ovanstående fördelar kunna uppnås även inom ramen för en sådan ordning? Vi är högst tveksamma till det. Utan formell beslutskompetens är risken uppenbar att inflytandet från studenter och doktorander fullständigt decimeras och endast ges utrymme när linjeorganisationen så tillåter. Vi befarar också att studenters och doktoranders idag relativt starka organisationer för intressebevakning, inflytande och representation dräneras på engagemang och kompetens när möjligheterna till faktiskt inflytande är högst oklara.

YTTRANDE

2016-02-25

UPPSALA
UNIVERSITETSamhällsvetenskapliga
Doktorandrådet

Fördelarna från ett doktorandperspektiv med det kollegiala styret kan på många sätt sammanfattas genom att det fungerar som en försäkring. Här delar det kollegiala styret många av de fördelar vi vanligtvis tillskriver den representativa demokratin. När beslut fattas av kollegiala organ med en god representation av olika intressen minimeras riskerna för oöverlagda beslut. Ett kollegialt system är inte minst mindre sårbart för enskilda akademiska ledares tillkortakommanden eftersom en ledare alltid är ansvarig inför kollegiet. I en konfliktsituation garanteras alla personalgrupper ett visst inflytande och även en underordnad grupp såsom doktorander kan alltid komma till tals i det beslutande organet. Det gör beslutsprocessen mer transparent och bör öka förståelsen för fattade beslut även när de går en grupp emot.

Avslutning

Utredningens olika argument för en ökad linjestyrning – med konsekvensen att kollegiet och studenter på alla nivåer förlorar makt över sin egen situation – kan i enkelhet sammanfattas som olika former av effektivitetsargument (baserat på en väldigt förenklad bild av vad ”effektivitet” är inom akademien). För oss som fostrats enligt parollen ”Att tänka fritt är stort, att tänka rätt är större” förefaller utredningens budskap snarare lyda ”Att tänka fritt är stort, att tänka *fort* är större”. Vi tror att denna syn på akademisk styrning är helt fel väg att gå och i huvudsak väldigt negativ för doktorander, både idag och i framtiden.

Yttrandet har utarbetats av representanter för SDR, under ledning av Nicklas Neuman, efter att beslut om yttrandets tagit vid rådets sammanträde 2016-02-08.

Nicklas Neuman, doktorand

Marcus Österman, doktorand

Jonas Bååth, doktorand

Kati Kadarik, doktorand

Philip K. Creswell, doktorand